

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

IMPLEMENTACE FORMATIVNÍHO HODNOCENÍ

Veronika Laufková, Miluše Vondráková

Doplňkový tematický blok I - Podpora kompetencí
vedoucích pedagogických pracovníků škol v oblasti
zavádění formativního hodnocení – verze pro MŠ a SPgŠ

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

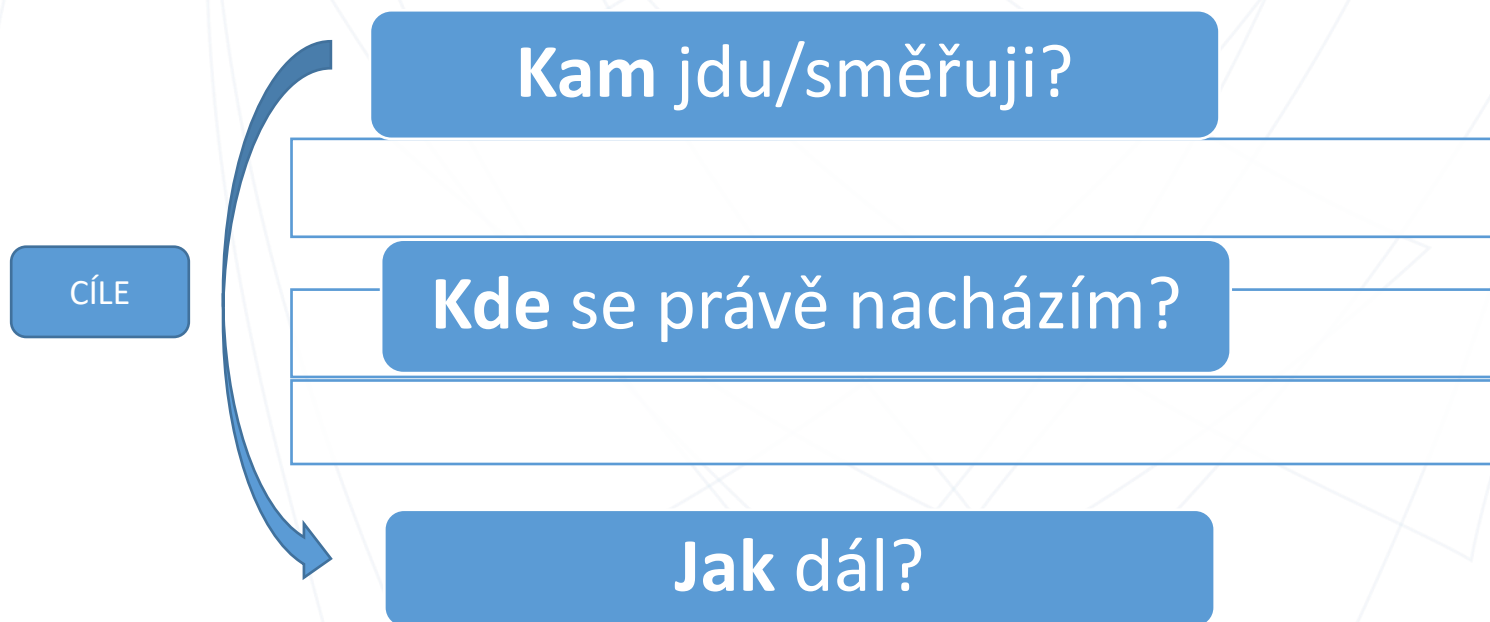

Stanování cílů

- Stanovujete si cíle pro jednotlivé aktivity?
- Proč ano / ne?
- K čemu nám může stanování cílů pomoci?
- Znají tyto cíle děti?
- Proč ano / ne?

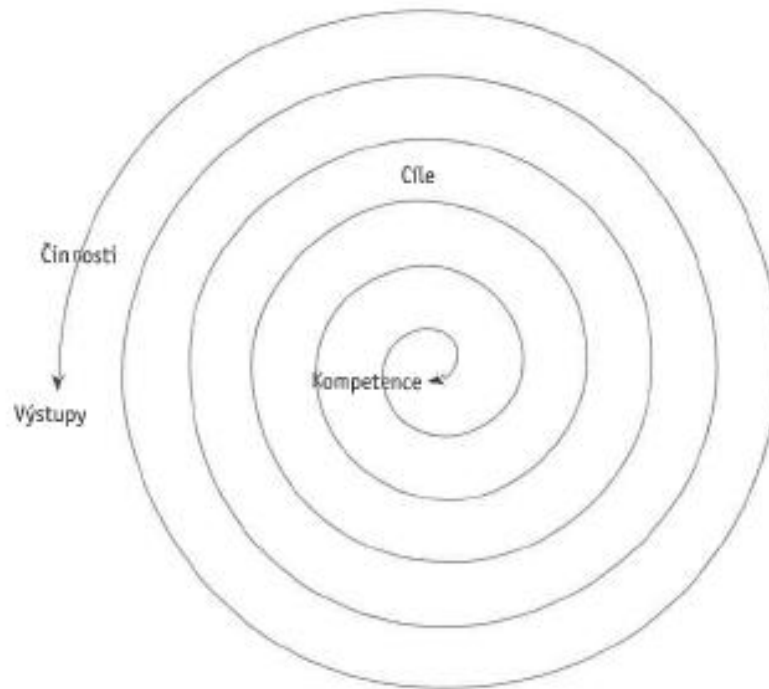

Cíle a proces učení

Konkretizace dlouhodobého cíle pomocí dílčích cílů

Obr. 30 Spirála ilustruje konkretizaci dlouhodobého cíle pomocí dílčích cílů.

Zdroj: KREJČOVÁ, Věra, Jana KARGEROVÁ a Zora SYSLOVÁ. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9.

Jak stanovovat výchovně vzdělávací cíle?

Tři součásti cíle

1. kdo

Dítě

2. co udělá

rozliší

3. na čem

domácí
zvířata: ...

Co je na takto formulovaném cíli špatně?

Zhubnu.

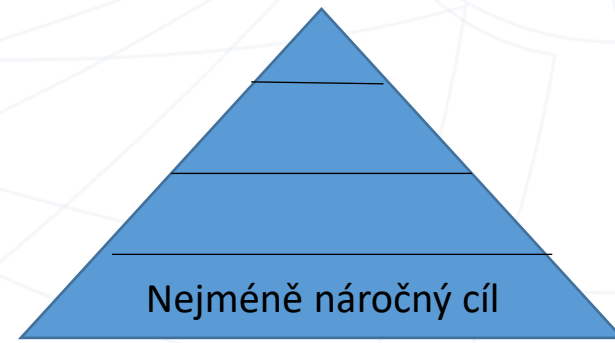

Dobře stanovené cíle

1. Konkrétní (ne příliš obecné).
2. Hodnotitelné (lze zjišťovat jejich dosažení)
3. Dosažitelné (adekvátní/přiměřená náročnost pro děti)
4. Relevantní (důležité; výběr obsahu vzdělávání směrem k dítěti)
5. Časově vymezené (do kdy se očekává jejich naplnění – na konci dne / tematického celku / roku)

Cvičení 2: cíle

Správně formulované cíle seřadte podle náročnosti pro dítě

- Dítě vysloví adresu svého bydliště.
- Dítě vyjmenuje hlavní postavy pohádky O Červené karkulce.
- Dítě vysvětlí fungování trávicího systému.
- Dítě rozliší, co prospívá a co škodí našemu zdraví.

Náročnost myšlenkových operací („co dělá dítě s učivem“)

Použití v
reálném životě

Analyzování

Pochopení, porozumění

Zapamatování (mechanické
zapamatování bez porozumění)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Sebehodnocení

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

Jak rozumíte těmto pojmům? Diskutujte ve skupinách.

1. Haló efekt

4. Efekt pořadí

2. Pygmalion
efekt

5. Růstové
nastavení mysli

3. Golem efekt

6. Metakognice

Haló efekt

- Působení prvního dojmu, který si učitelka o dítěti učiní na základě jednoho jeho projevu.
- Toto očekávání bývá dlouhodobé, má jistou míru setrvačnosti a má tendenci hodnotit zpravidla pouze to chování, které potvrzuje naše očekávání (Tomanová, 2006).
- Toto hodnocení může dítě demotivovat v dalším procesu učení a v komunikaci s učitelkou.

Pygmalion/Golem efekt

Sebesplňující předpovědi/proroctví: Osobnost dítěte je formována vlivem učitelova očekávání, jak se dítě bude chovat, jaké je, popřípadě kým se stane.

Pygmalion efekt: Učitel získá o dítěti pozitivní dojem, potom vytváří takové podmínky, že se zlepšení dítěte skutečně dostaví.

Golem efekt

- Učitel získá o dítěti negativní dojem (že nemá možnost se zlepšit, něco naučit, ...).
- Učitel se chová k dítěti odmítavě, kritizuje ho.
- Dítě rezignuje a začne se zhoršovat.

Efekt pořadí

- Dojem z výkonu prvního jedince působí na hodnocení následujícího jedince (Tomanová, 2006)

Metakognice (Wiliam, 2011, s. 148)

= **reflexe svých vlastních učebních procesů**, podporuje sebepoznání, sebevědomí i rozvoj studijních schopností, pomáhá regulovat proces učení, uvědomit si vlastní pokrok, posiluje odpovědnost za výkon.

- Metakognice obsahuje:
- **vědomí toho, co jedinec zná** (metakognitivní znalost),
- **co umí** (metakognitivní dovednosti)
- **co ví o svých vlastních poznávacích schopnostech** (metakognitivní zkušenost).

Nová taxonomie vzdělávacích cílů – dimenze myšlenkových procesů (Marzano, Kendall, 2007)

Součásti metakognice (Marzano, Kendall, 2007)

1. Co je cílem mého učení? Co nového se naučím?
(MONITOROVÁNÍ OSOBNÍCH CÍLŮ/PŘÍNOSŮ)
2. Co mi obvykle pomáhá se něco naučit? Jak jsem řešil podobnou úlohu v minulosti?
(MONITOROVÁNÍ PROCESU UČENÍ)
3. Co mi není jasné? Čemu na tom vlastně nerozumím? Které části učiva nerozumím?
(MONITOROVÁNÍ SROZUMITELNOST)
4. Jaké další informace potřebuji získat? Kde mohu získat potřebné informace? (MONITOROVÁNÍ PŘESNOSTI)

Nová taxonomie vzdělávacích cílů – dimenze myšlenkových procesů (Marzano, Kendall, 2007)

Složky seberegulace (self-system)

1. **Motivace** Jakou mám motivaci se tomu naučit?
2. **Emoční odezva** Jaké pocity to ve mně vyvolává?
3. **Vnímání vlastní zdatnosti** Jaké mám šance uspět?
4. **Osobní významnost** Jak je to pro mě osobně důležité?

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Sebehodnocení v mateřské škole

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

Sebehodnocení – evokace

**Jakým způsobem vedete k sebehodnocení
děti vy sami?**

Sluníčka a mráčky

Jasno, polojasno, zataženo

Zdroj obrázků: <https://slideplayer.cz/slide/2694109/>, citováno 14. 7. 2019

Technika semaforu: Kolíčky se jmény, fotografie dětí

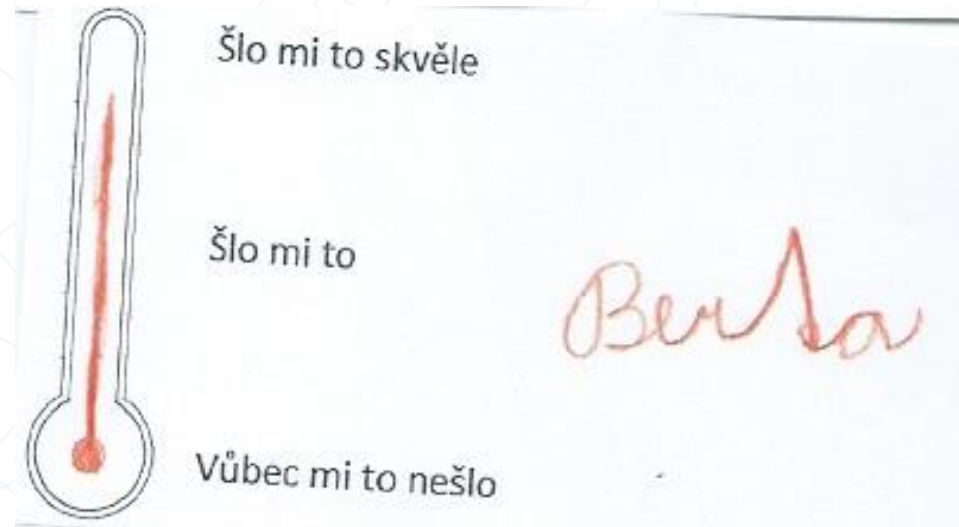

Zdroje: <https://cz.pinterest.com/pin/369435975679371320/>; <https://www.imageneseducativas.com/semaforo-del-comportamiento-buhos-y-otras-propuestas/>; <https://slideplayer.cz/slide/2694109/>, citováno 14. 7. 2019

Kompetence lídra úspěšné školy

Grafické vyjádření: teploměr

Zdroj: Interní materiál dr. Staré, in Starý, Laufková a kol. (2016)

Vrstevnické učení a využití semaforu

dítě pracuje a nepřeje si být rušeno.

- **Zelená:** dítě má již hotovo a hledá ty, kteří žádají o pomoc nevnučuje se, pomoc ale nabízí.
- **Žlutá:** dítě si samo neví rady a říká si o podporu kamaráda.
- **Červená:** dítě vůbec nerozumí/neumí a potřebuje pomoc učitelky.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vrstevnické hodnocení a učení

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

Vrstevnické hodnocení

- Děti se hodnotí navzájem
- Je vhodné nastavit dopředu pravidla: ohleduplnost, slušnost, ocenění toho, co se povedlo, až potom návrhy na zlepšení (co se nepovedlo, ...)
- Mluva a hodnocení učitele (viz první blok) je pro děti vzorem
- Platí, že dítě se může kdykoliv hodnocení kamaráda vzdát (nemusí hodnotit jeho práci)
- Nehodnotíme nikdy osobnost dítěte, zaměřujeme se na proces a výsledek práce

FH výtvarných činností

1. Stanovit cíl a kritéria jeho splnění
2. Seznámení dětí s cílem a kritérii (motivace)
3. Vystoupení dítěte – ukáže ostatním svůj obrázek
4. Sebehodnocení dítěte – jak ono si myslí, že se mu obrázek povedl, zda splnilo zadaná kritéria, jak se mu pracovalo, za co by se chtělo ocenit,
5. Hodnocení ostatních dětí – nejprve ocenění, potom co by se dalo udělat lépe a co by mohlo pro příště pomoci pracovat lépe
6. Závěrečné hodnocení učitele

Dvě hvězdičky a jedno přání

- Děti hledají na práci/projevu kamaráda dvě věci, které ocení a jednu věc mu doporučí/přejí, aby zlepšil.

Vrstevnické hodnocení: pozitiva

- Hodnocení je **řečeno jejich jazykem**, obyčejně, bez velkých slov – rozumí mu.
- Je **informačně bohaté** (dítě nezískává zpětnou vazbu jen od učitele, ale může i od všech dětí ve třídě).
- Děti **se učí komunikovat se svými vrstevníky** – rozvíjí své komunikační dovednosti, slovní zásobu – jakým způsobem posoudit projev, jak klást otázky, jak reagovat na tvrzení ostatních, jak aktivně naslouchat.
- Zapojují se i děti, které jsou za jiných okolností pasivní.

Vrstevnické hodnocení: výzvy

- Hodnocení je velice citlivé na klima třídy (můžete si dovolit tam, kde víte, že děti k sobě budou ohleduplné a zpětnou vazbu od svých kamarádů přijmou).
- Může být náročné na čas, mladší děti neudrží pozornost
- Tzn. zapojovat lze menší počty dětí (začít s nácvikem ve skupinkách) případně losovat a nechat hodnotit jen některé z dětí.
- Zaměřit se i na hodnocení – budovat pozitivní klima třídy.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

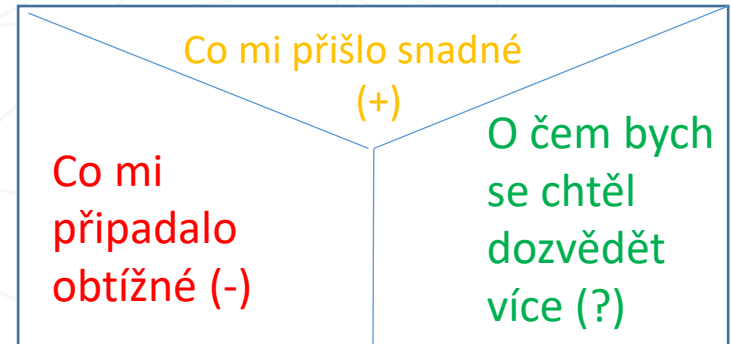
Dítě jako aktivní participant na učení a hodnocení

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

Hodnocení aktivit

Po dokončení práce děti uvádějí:

- 1 věc, která se jim na daném úkolu zdála snadná (+),
- 1 věc, která jim připadala obtížná (-),
- 1 věc, která pro ně byla zajímavá (Interesting) / o čem bych se chtěl/a dozvědět více (?).

Zaznamenávání odpovědí učitelkou na připravenou tabuli / flipchart / barevné lístečky.

Vhodné se vracet k aktivitám, které dětem dělaly obtíže nebo které je zaujaly.

Hodnocení aktivit v komunitním kruhu

- Slovním projevem s využitím předpony nej (nejlepší x nejtěžší x nejrychlejší x nejzábavnější x nejoblíbenější, nejveselejší...)
- Slovním projevem s využitím stupňování přídavných jmen (těžké-těžší-nejtěžší x lehké-lehčí-nejlehčí ...)
- Slovním projevem s využitím citoslovcí (jupí, hurá, hip hip hurá, br, mňam, mňam, mňam, achich, achich, ach...)

Hodnocení aktivit v komunitním kruhu

- Nonverbálně (mrkáním x máváním x dupáním x tleskáním...pantomimicky)
- Obrázkem (přiložením karty vyjadřující emoce=karty: „Cesta k sobě, Cesta životem“)
- Pohybem (výskokem, poskoky, dřepy, ležením na zádech nebo na břiše, holubičkou, vyhazováním šátků do výšky...)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Shrnutí

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145

Předpoklady úspěšného zavedení FH do praxe MŠ

- **Vnitřní přesvědčení učitelů** o fungování FH – o pozitivním efektu na rozvoj dětí.
- **Seznámení rodičů s myšlenkami FH** a podpora jeho využívání
- **Spolupráce mezi učiteli**, vytvoření prostoru pro reflexi a sebereflexi, sdílení zkušeností s kolegy.
- Zásadní pro FH nejsou metody/ techniky / nástroje jako takové, ale **respektující komunikace**, založená na popisném jazyku zpětné vazby (konstruktivní věcné hodnocení).
- Vyberte si 1 metodu / techniku / nástroj, který budete postupně s dětmi rozvíjet.
- **Zavádění FH je postupný a pomalý proces!**

Jaké změny při využívání FH prožívají děti?

- Lépe se v MŠ cítí, spolupracují, zlepšuje se jejich chování a komunikace
- Více se toho naučí
- Učení je více baví a učí se snáze a rychleji
- Více si uvědomují, co a proč se učí
- Zlepšuje se třídní klima

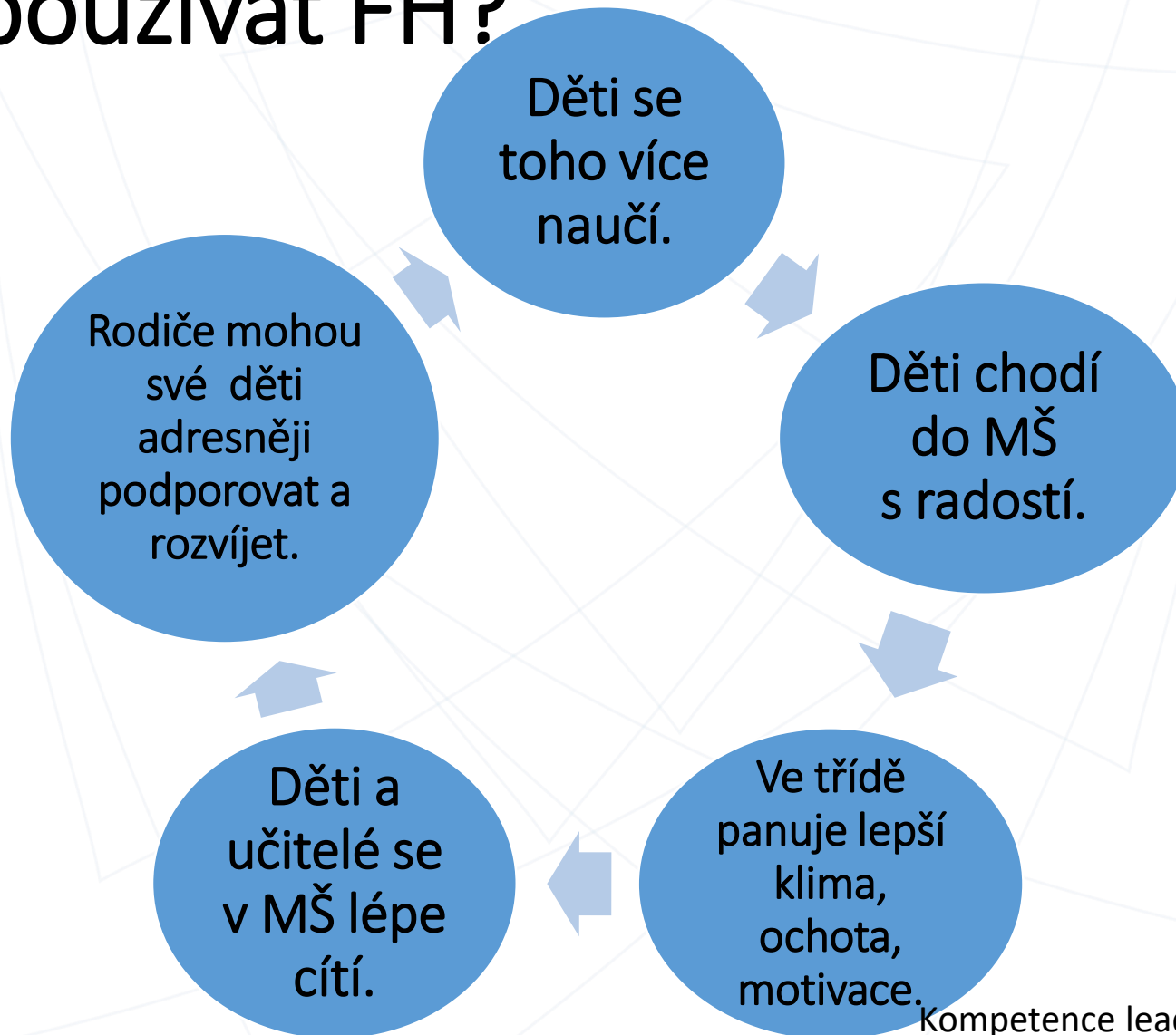

Jaké dopady má zavádění FH na učitele?

- Více přemýšlí nad přípravou aktivit
- Používají méně odměn a trestů, povzbuzují děti a projevují víru ve schopnosti dětí
- Snaží se více respektovat individualitu dítěte
- Zaměřují se na seberegulaci žáků (skrze sebehodnocení)
- Kladou větší důraz na spolupráci s rodiči

Proč používat FH?

Použité zdroje

- DWECK, Carol S. *Nastavení mysli: nová psychologie úspěchu, aneb, naučte se využít svůj potenciál*. Vydání druhé, aktualizované. Přeložil Kateřina EŠNEROVÁ. V Brně: Jan Melvil Publishing, 2017. Žádná velká věda. ISBN 978-80-7555-032-3.
- MARZANO, Robert J. a John S. KENDALL. *The new taxonomy of educational objectives*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, c2007. ISBN 9781412936293.
- MARZANO, Robert J. a John S. KENDALL. *Designing & assessing educational objectives: applying the new taxonomy*. Thousand Oaks: Corwin Press, c2008. ISBN 9781412940351.
- STARÝ, Karel a Veronika LAUFKOVÁ. *Formativní hodnocení ve výuce*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1001-6.
- TOMANOVÁ, Dana. *Úvod do pedagogické diagnostiky v mateřské škole*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1426-0.
- WILIAM, Dylan. *Embedded formative assessment*. Bloomington, IN: Solution Tree Press, c2011. ISBN 1935249339.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Děkujeme za pozornost.

Kompetence leadera úspěšné školy

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008145